

P-1024

PUBLICACIONES DE LA JUNTA DE CIENCIAS
NATURALES DE BARCELONA — 1924

Trabajos del Museo de Ciencias
Naturales de Barcelona

Vol. V

SERIE BOTÁNICA

N.º 4

ESTUDIS SOBRE MORFOLOGIA I
NOMENCLATURA DE LES SIDERITIS
(SECCIÓ EUSIDERITIS BENTH.)

POR EL

DR. P. FONT QUER

Director del Museo

(PUBLICADA EN 15 DE MAYO DE 1924)

MUSEO DE CIENCIAS NATURALES
BARCELONA

ESTUDIS SOBRE MORFOLOGIA
I NOMENCLATURA DE LES SIDERITIS

PEL

DR. P. FONT QUER

Director del Museu

GENUS SIDERITIS L.

SECTIO EUSIDERITIS, Benth.

SUBSECTIO GYMNOCARPAE, nova.

Carpostegio nullo. Foliis integris vel paucidentatis, nunquam spinosis. Bracteis calycibus brevioribus vel eos subaequilongis, a basidentatis vel, raro, integris. Floribus luteis vel roseis.

Plantae tomentosae, e pilis mollibus dense vestitae, vel glaberrimae, parce odoratae.

Sideritis incana L.,

Sp. pl., ed. II, p. 802, *sensu latissimo* (1763).

La *Sideritis incana* L., *sensu lato*, és tan variable com les altres de la secció. En certa mesura, àdhuc considerada en sentit estricte, també presenta qualques formes extremes que entren perfectament

biflors. L'autor més distanciat de nostra manera de veure el problema fou BENTHAM, en referir-la a la *S. incana* L. El fet d'haver-la citada a Creta aquest autor, ja va aclarir-lo BOISSIER després de revisar l'herbari del propi BENTHAM, on veié que totes les suposades *S. Tragoriganum* Lag. eren *S. incana* L., alguna de les quals per error, referí a Creta (1).

No ens hem volgut referir a les figures que cita LAGASCA, de CLUSIUS i LOBEL, perquè, defectuoses com són, el mateix poden representar la *S. Tragoriganum* que la *S. angustifolia* Lag.

× **Sideritis Grosii** hybr. nov.

(× *S. incana* L. × *S. leucantha* Cav.)

Aquesta *Sideritis* híbrida fou herboritzada l'any 1921 al regne de Granada oriental; la descobrí casualment el recollector del Museu N'Enric GROS, a qui dediquem la nova forma. L'híbrid fou trobat entre mig d'unes mates de *S. incana* L., essent una mica apartades les *S. leucantha* Cav. var. *incana* (Willk.) F. Q.; per tant, és molt probable que aquesta darrera hagi intervingut amb el pòlen i la *S. incana* L. sigui la mare. Aquest híbrid correspon a la fórmula següent:

α *typica* = × *S. incana* L. × *S. leucantha* Cav. var. *incana* (Willk.) F. Q.—A *Sideritide incana foliis mucronatis, verticillastris majoribus, numerosioribusque, bracteis magis et profunde dentato-spinosis, majoribus, calycibus cum carpostegio, corollae ochroleucae, labio superiore ad apicem usque pubescente, differt.*

A *Sid. leucantha* var. *incana foliis obtusiusculis, bracteis minus dentatis, minoribusque, carpostegio depauperato e pilis mollibus composito, corollae labio superiore elongato ad apicem usque pauce molleque villosa, discrepat.*

(1) Cf. BOISSIER: Flora orient., IV, p. 714.

Hab. in Regno Granatense: inter Maria et la Puebla de don Fadrique, 1. "Cortijos Nuevos" dicto, ubi cel. Gros, d. 24 junii 1921, legit.

Fàcil de reconèixer com a híbrida per les bràcties menys dentades que en la *S. leucantha var. incana*, i més petites, majors, però, que en la *S. incana*; per les fulles obtusetes, per la influència d'aquesta darrera, però mucronades com en la *S. leucantha var. incana*; per les corolles amb el llavi superior semblant al de les flors de *S. incana*, és a dir, molt més llarg que l'inferior i no gairebé igual a ell com el de l'altra espècie, pelut fins prop de l'àpex, però amb pèl moix com el de la *S. incana*; pel calze amb carpostegi, però de pèls més escassos i fins que en la *S. leucantha var. incana*.

***Sideritis pusilla* (Lge.) Pau,**

Bull. de l'Acad. Geogr. Bot., 1906, p. 77; *sensu amplo.*

Joan LANGE, va descriure en son *Pugillus plantarum*, fascicle III, p. 184 (1863) una varietat d'Almeria de la *Sideritis scordioides*, amb el nom de var. *pusilla* Lge. LANGE creié que es tractava, probablement, de la mateixa planta que havia descrit molt abans WILLDENOW amb la denominació de *S. crispata* Willd., creient-la de Gibraltar. WILLKOMM, que segons sembla no veié la planta de LANGE, acceptà en el *Prodromus Florae hisp.*, vol. II, p. 455, el criteri d'aquell autor, consignant després de la var. *Cavanillesii* de la *S. scordioides* la de LANGE, i afegint: "*Videtur status abnormis variet. praecedentis*". Tant LANGE com WILLKOMM foren suggestionats pel fet de creure a Gibraltar la *Sideritis* de WILLDENOW. LANGE, fiat de l'opinió de WILLKOMM emesa en la *Botanische Zeitung* l'any 1859; i WILLKOMM, fiat de l'etiqueta que acompanya la planta autèntica de WILLDENOW en son herbari. En altre lloc donem el nostre pa-